

Acte d'investidura de la doctora Carme Valls Llobet com a doctora honoris causa de la UdG

Estimada doctora Valls, doctor Joan San, presidenta del Consell Social, subdelegat del Govern de l'Estat a Girona, secretària general de la Universitat de Girona, rector Batlle, rectora Geli, presidenta Aleixandre, síndica de la UdG, degà de la Facultat de Medicina, degana de la Facultat d'Infermeria, director de l'Escola de Doctorat, familiars de la doctora Valls, Membres de la comunitat universitària, Membres de la societat civil i política gironina, amigues i amics,

La Universitat, cada vegada que celebra una cerimònia d'investidura de doctor o doctora honoris causa, ratifica les seves essències, renova els seus compromisos i celebra la vigència d'un model obert, progressista i compromès amb la societat.

Recordem què som i a qui ens devem. Evoquem, en un acte senzill i alhora ritual, tot allò que ens fa ser Universitat, és a dir, centre de creació i projecció del coneixement, de transmissió del saber, d'implicació amb el batec del món.

Totes les persones que s'han incorporat al Claustre de la UdG com a doctores i doctors honoris causa (35, fins al dia d'avui) han merescut aquest reconeixement perquè no només han destacat en el seu camp d'acció, sinó que ens han proporcionat eines per ser millors universitaris, millors persones. És a dir, han ajuntat al seu mestratge una voluntat d'intervenir en benefici de la col·lectivitat.

I han ajudat a bastir l'edifici ètic de la nostra Universitat, a partir de les experiències en els àmbits de la ciència i la tecnologia, les humanitats i les arts, les ciències socials, el món del pensament i la poesia, la cooperació, la cultura, l'activisme social, el compromís pel medi ambient o les lluites reivindicatives pels drets humans. No ens podem sentir, com a Universitat, més orgullosos de totes i tots els honoris causa.

Entre ells, dues personalitats relacionades estretament amb el món de la medicina i la infermeria: el doctor Joan Rodés, que incorpora a la ciència un vessant imprescindible d'atenció al malalt i a les seves circumstàncies, i la doctora Ilona Kickbusch, referent internacional en promoció de la salut.

I avui s'hi afegeix la doctora Carme Valls i Llobet, una de les científiques que més han treballat en aquest país, i a escala mundial, per una medicina amb perspectiva de gènere, per la necessitat de formular una ciència de la diferència, atenent a la inclusió justament de les diferències entre dones i homes en l'entorn de la recerca, el tractament, la prevenció i els estudis de les patologies.

La Universitat de Girona ha dedicat les últimes inauguracions de curs a ressaltar aspectes de la realitat que ens preocupen. Hem volgut posar l'èmfasi en les problemàtiques socials que ens afecten. Des del compromís amb els refugiats i els drets humans fins a la urgència d'una educació inclusiva o l'atenció a les emergències de la sostenibilitat ambiental.

També hem parlat de la Igualtat de gènere i d'oportunitats, en una línia que inclou una voluntat ferma d'acció i millora. Em refereixo al Pla d'Igualtat de Gènere, de la Delegació del Rector per a la Igualtat de Gènere, del compromís amb el col·lectiu LGTBIQ+, de les contínues campanyes de sensibilització per la prevenció i les actuacions davant de situacions de violència, de l'edició d'una guia de llenguatge inclusiu.

Iniciatives, totes aquestes i moltes més, que també informen els plans d'estudis amb un model docent propi, que volen anar més enllà de la teorització per passar a la pràctica quotidiana, que ha de ser visible, constant i reivindicativa.

Ens mantenim alerta, com a Universitat, per fer front no només a les desigualtats explícites, sinó a totes aquelles formes que amaguen, ni que sigui subtilment, biaixos de discriminació.

L'acte d'avui reconeix una trajectòria impecable, renovadora, lligada a la contemporaneïtat i als corrents innovadors, i també una actitud política reivindicativa i compromesa. Al mateix temps, a través de la figura de la doctora Valls, tornem a demostrar el compromís irrenunciable de la UdG amb la igualtat, amb esperit crític.

La veu de la doctora Valls ressona, com poques, en un aspecte que massa sovint, durant massa temps, amb massa persistència, hem bandejat. No parlo de les evidents injustícies i maltractaments envers les dones, de l'oblit històric, sinó d'un aspecte que tot just s'albira a finals del segle XX en les societats avançades. Em refereixo a l'efectiva discriminació de la dona en el marc de la medicina.

En unes jornades organitzades fa uns anys sobre Salut amb Veú de Dona, la doctora Sílvia Espinosa parlava dels objectius d'aquells diàlegs i deia que havien de servir «per explicar a la ciutadania per què hi ha diferències de gènere en les malalties o els medicaments», per què encara s'imposa una perspectiva esbiaixada.

Bona part de la labor de la doctora Valls ha estat aquesta. Estudiar i denunciar aquests biaixos. I lluitar-hi en contra. Des d'un feminisme que no només reivindica el paper de la dona com a impuls d'una nova societat, sinó que reflexiona i actua per derriure prejudicis i males pràctiques ancestrals.

Ja hem pogut comprovar, en la intervenció del padrí, el doctor Joan San, els mèrits de la doctora Carme Valls. A mi m'agradaria, especialment, recalcar la formulació del que deia fa uns moments. Aquesta ciència de la diferència que hauria d'impregnar la recerca, el tractament, l'anàlisi clínica, lluny dels estereotips que, al llarg dels segles, han considerat les dones des d'una superioritat masculista. La doctora Valls afirma que la ciència ha postulat sempre que «estudiar l'home era estudiar l'ésser humà» i que no ha estat fins als darrers 40 anys, des de finals del segle XX, que la visió androcèntrica ha derivat, a poc a poc, cap a la consideració d'estudiar les dones com a éssers humans.

El biaix. La injustícia. L'exclusió.

Biaix de gènere en els treballs de recerca, en la preeminència del factor masculí quant als diagnòstics, en els mètodes d'exploració o en els criteris per establir la normalitat en les anàlisis.

En la recerca i el tractament, en les teràpies, en la invisibilitat de malalties preeminents en dones o l'oblit dels factors socials i físics que afecten les dones. Les professions més feminitzades, ha dit la doctora Valls, són les «més estressants biològicament i mentalment» i s'ha obviat aquest problema, com tants d'altres, a partir de solucions farmacològiques. «El dolor de moltes dones s'ha tornat invisible amb l'administració de psicofàrmacs», ha afirmat la doctora Valls.

Hem estat molts anys, molts segles, durant els quals els avenços científics han amagat la manca d'una formació i una docència que tinguin en compte la diferència i la perspectiva de gènere.

La biòloga Evelyn Keller, en parlar de feminisme i ciència, postulava que no es tracta de fer «una ciència més subjectiva o més femenina, sinó de fer-la veritablement objectiva i *lliure de gènere*».

És a dir, sense biaixos, sense desnivells.

Equitativa i, doncs, millor per a tothom. I una altra de les investigadores preeminents en aquest camp, Sandra Harding, reclamava la «reinvençió de la ciència i la teorització per donar sentit a l'experiència social de les dones».

Això és el que ha procurat, al llarg de la seva trajectòria com a pionera, la doctora Carme Valls. Fer visibles les «Dones Invisibles per a la Medicina», el títol d'un dels seus treballs. Procurar una medicina universal i honesta amb els postulats científics, a partir de la igualtat i lluny dels rols de gènere massa temps instal·lats en l'acadèmia, als hospitals, als laboratoris.

La Universitat és un espai lliure on reflexionar i debatre. I també un lloc on combatre les injustícies i corregir els errors.

Avui homenatgem una dona que tota la vida ha lluitat per nous plantejaments de la ciència. Ha esmerçat les seves energies a favor d'un humanisme que no sigui exclouent. No només per reivindicar la necessitat de la presència de la dona en els estudis i les teràpies, sinó per engrandir els horitzons d'una medicina que, ara sí, és holística i global.

I això ens honora com a Universitat.

Moltes gràcies.

Quim Salvi

Rector de la UdG

Girona, 7 de juny de 2023